

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентів та молодих вчених
«Південноукраїнські наукові студії»*

Унаслідок, тепер ми можемо говорити про комплекс заходів у розвитку системи освіти, які дозволяють брати їй активну участь у процесі формування інтелектуальної еліти суспільства.

У наш час економічного розвитку, що базується на знаннях та інформаційних технологіях, стираються національні кордони конкуренції, об'єктивно висувається як ключовий ресурс економічного зростання інтелектуально-освітній потенціал країни.

Сьогодні будь-яка освіта (загальна, професійна) повинна давати не тільки суму знань, не лише готувати спеціалістів до певного виду діяльності, а й сприяти у них потребу поновлювати раніше набуті знання та вміння, розширювати свій кругозір, розвивати здібності, вдосконалювати свою професію, здобувати нову спеціальність. Нині одне з головних завдань – краще заздалегідь визначити підготовку спеціалістів різного профілю. Крім того, на сучасному етапі розвитку суспільства важливо організувати кваліфіковану та дійову форму безперервного навчання та головним чином самоосвіту всіх працівників.

У цьому контексті цікавими є роздуми академіка В. Семиноженка з приводу гуманітарно-інноваційної революції. "Людина, - твердить учений, - стала не абстрактною цінністю, а основою всіх видів політики, насамперед – головним об'єктом інвестування і основним носієм економічних прибутків" [3 с. 14].

Саме пріоритетна орієнтація на наукове виробництво повинна стати тим важелем, який не тільки допоможе розв'язати соціальні проблеми економічно активного населення за рахунок інвестицій у людський фактор (так як це призведе до суттєвого зростання рівня життя), а й забезпечить Україні гідне місце у світі.

Необхідно знайти шляхи зближення та поступової інтеграції різних філософських доктрин освіти як найважливішої умови формування єдиного світового освітнього простору, визнання універсальних освітніх і виховних ідеалів та цінностей. Ці загальні проблеми мають міждисциплінарний характер, а отже, і сама освіта є об'єктом докладання різних наук. Створення такого міждисциплінарного синтезу і є головне завдання філософії освіти.

Вивчення освіти як сфери формування людини епохи є актуальною і пізнавальною проблемою. Вибір єдиного правильного шляху можливий лише на підставі всебічного врахування інтересів та потреб людства. Сьогодні саме час вибору.

Література:

1. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций). М., 1997. – 697с.
2. Conte A. Course de philosophie positive. T.1.P.,1830 p.630.
3. Злупко С.М., Радецький Й.І. Людський потенціал, зайнятість і соціальний захист населення в Україні: Навчальний посібник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – 192с.
4. Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология / Под ред. В. Л. Иноземцева. – М.: Академия. – 1999. – 640 с.

Ганношина С., студентка факультету початкового навчання,
Петінова О. Б., професор кафедри філософії, соціології та МСКД
*Університет Ушинського,
м. Одеса, Україна*

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентів та молодих вчених
«Південноукраїнські наукові студії»*

Визначення актуальності проблеми. Початок ХХІ століття – подиву гідний та водночас дуже непростий час. Ми можемо казати про блискавичні досягнення науки, небачений раніше рівень технічного прогресу. Але, як справедливо відзначив А. Швейцер, хоча людина завдяки досягненням науки та техніки стала «надлюдиною», але вона «не проявляє надлюдської розсудливості, що відповідало б її надлюдській могутності і дозволило б застосовувати отриману силу для розумних та добрих справ, а не для вбивств та руйнації». Технічний прогрес, глобалізація породили нові небезпеки, про які раніше людство і не здогадувалось. Ми можемо засвідчити, що в останні десятиліття суспільства стикнулися з проблемою девальвації тих духовних цінностей, які раніше легітимували їх порядки, забезпечували осмисленість картини світу у членів цих суспільств та сприймалися ними в якості вищої та об'єктивної реальності [5].

Сьогодні питаннями глобальних проблем займається значна кількість науковців, а саме, В. М. Лейбін, В. Старіков, К. Ващенко, С. Соляник, О. Волкогонов, С. Нижников та інші. Науковцями наголошується, що всі проблеми сучасності, без перебільшення, зумовлені проявом людського невігластва, ігноруванням органічної причетності людини до субстратної (речовинної) та субстанційної (ідеальної у вигляді закону) основ світобудови. Будучи на 80% створена з води (а мозок навіть на 90%), людина не може розраховувати на те, що, споживаючи забруднену воду, вона не відчужує на собі негативні наслідки й не перейде до пошуку причин хвороби. Аналогічно з повітрям, землею та вогнем. Якщо брати міфологічний тип світогляду, з яким, як відомо, мирно співіснувала антична філософія і на основі якого вона фактично виникла, то його складові – органічно перейшли не просто у натурфілософські першооснови Буття, але й у процес обґрунтування необхідності для людини стати на шлях його пізнання засобами понятійного мислення [6]. Так, Парменід у творі «Про природу» вже веде мову не стільки про буття чотирьох першостихій, скільки про їх єдність у стихії пізнавального мислення. Називаючи свідчення органів сприйняття «туманними гадками смертних», він скептично оцінює пізнавальні можливості пересічних людей: «Безпомічно ум їх блукає. Бродять вони наугад, глухі й разом сліпі. Нікчемний народ!» [1,с.52]. З його точки зору сутність Буття не можна пізнати на основі образів і свідчень сприйняття. Тільки засобами мислення можна пізнати суще як закон, як незмінне й вічне Буття. «Є буття, а небуття зовсім немає; Тут достовірності шлях, і до істини він наближає. Одне і те ж є мисль і буття. Слово і мисль буттям мають бути. Одне і те ж є мисль і те, про що мисль існує. Адже без буття, в якому її вираження, Мислі тобі не знайти. Не виникає воно, і не підчиняється смерті. Цільне все, без кінця, не рухається й однорідне. Не було в минулому воно, не буде, але все – в нинішньому. Безперервне, одне. Чи йому знайдеш начало? Як і звідки рости?» [1,с.52-53]. Нині, оскільки людство у своїй історії не дослухалось до Буття сущого як Буття Закону, воно також «плаче», адже загрози виникли для його існування цілком реальні. На цьому наголошував у ХХ ст. видатний мислитель М.Хайдеггер: «І хоча ми завжди і всюди перебуваємо у відповідності з Буттям сущого, на поклик Буття ми зважаємо рідко» [2]. Людство прийшло до сучасного глобального драматичного і навіть трагічного стану через те, що, на жаль, не послуговувалось філософськими настановами видатних мислителів відносно того, як саме йому потрібно взаємодіяти як між самими людьми, так і всім разом із природним довкіллям.

Оскільки філософія формує світогляд людини, в якому відбиваються ті цінності, що орієнтують її діяльність, а глобальні проблеми сучасності є наслідком діяльності людей, то логічно виникає потреба у філософському осмисленні їх суті, причин виникнення та загострення і на цій основі формування нового світогляду, нових цінностей, які сприяли б вирішенню цих проблем. Спираючись на досягнення конкретних наук, філософське дослідження розглядає глобальні проблеми лише тією мірою, в якій вони обумовлюють одна

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Південноукраїнські наукові студії»

одну. Іншими словами, філософський підхід передбачає розгляд глобальних проблем в їх єдності, цілісності і взаємозв'язку з точки зору їх суспільної значимості і соціальної обумовленості, ще однією важливою методологічною функцією філософії є розробка цілого ряду категорій, що мають безпосередній зв'язок з сучасними актуальними проблемами людства і які відіграють велику роль в осмисленні і розумінні об'єктивних тенденцій світового розвитку.

За своєю сутністю, масштабністю і значимістю глобальні проблеми різні: одні мають локальний характер і не потребують для вирішення величезних зусиль, ресурсів та коштів; інші - спричиняють вплив у межах певного регіону, і також не становлять суттєвих труднощів. Проте є й такі, які зачитують інтереси всього людства, несуть загрозу всім землянам, всьому живому на Землі. Це проблеми планетарного порядку. Вони, у найбільшій мірі, турбують людство, змушують його замислюватися над своїм майбуттєм, шукати шляхи, методи й засоби їх вирішення.

Термін «глобальні проблеми» з'явився у 60-х роках ХХ ст. Як тоді, так і тепер, серед науковців, філософів не існувало єдиної, загальноприйнятої, універсальної думки на природу і причини їх виникнення, оцінку та шляхи вирішення. І по цей день існує розбіжність стосовно чисельності глобальних проблем. Але істотнішим є встановлення серед них пріоритетних, які необхідно вирішувати в першу чергу, і як їх вирішувати. Мова йдеться про конкретні наукові, техніко-технологічні, матеріально-ресурсні шляхи, методи й засоби вирішення цієї проблеми та затрати, які має понести людство.

До ключових глобальних викликів сучасності відносять: швидке розростання екологічної кризи; проблеми соціально-економічного характеру; демографічні проблеми; проблеми соціально-політичного характеру; продовольчі проблеми; гуманітарні проблеми; проблеми невиліковних хвороб; вичерпання природних ресурсів; посилення демографічного дисбалансу; поширення ризиків для здоров'я; міжнародна фінансова нестабільність; криза глобального управління світовими процесами; глобальна культурна криза а нові глобальні проблеми – освоєння в мирних цілях навколосезного, космічного простору та Світового океану.

Для більш суворого визначення глобальних проблем на відміну від усіх інших в науці і філософії, крім географічного, вводяться додаткові критерії, котрі характеризують їх з боку суттєвих рис, якими вони володіють. Більшість дослідників визначають такі особливі риси, які відрізняють власне глобальні проблеми від будь-яких інших:

1. По своїй суті глобальні проблеми зачіпають інтереси не лише окремих людей, народів, держав чи груп держав, а всього людства, тобто носять планетарний, вселюдський характер.
2. Ці проблеми є об'єктивним фактором світового розвитку і не можуть бути проігноровані, а тому потребують негайних рішень.
3. Невирішеність глобальних проблем становить загрозу для існування людства та може призвести до загибелі цивілізації як такої.
4. Глобальні проблеми не можуть бути вирішені зусиллями окремих держав, а потребують цілеспрямованого об'єднання зусиль всього світового співтовариства [4].

Оскільки філософія формує світогляд людини, в якому відбиваються ті цінності, що орієнтують її діяльність, а глобальні проблеми сучасності є наслідком діяльності людей, то логічно виникає потреба у філософському осмисленні їх суті, причин виникнення та загострення і на цій основі формування нового світогляду, нових цінностей, які сприяли б вирішенню цих проблем.

Виділяючи специфіку філософського осмислення глобальних проблем сучасності, можна виділити такі найважливіші, характерні лише для цієї форми пізнання особливості:

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентів та молодих вчених
«Південноукраїнські наукові студії»*

1. Формуючи світогляд, філософія задає певні ціннісні установки, які значною мірою визначають направленість людської діяльності, а відповідно і її результати.
2. Узагальнюючи дані окремих наук і теорії, які виникають в їх надрах, філософія дає таким чином інтегрований погляд на глобальні проблеми сучасності.
3. Філософія пояснює суспільні явища і процеси в історичному контексті, формуючи таким чином найбільш загальні закони розвитку суспільства і природи, тому виникнення глобальних проблем розглядається як результат об'єктивного процесу суперечливого розвитку історії.
4. З філософських позицій можна побачити загальну тенденцію розвитку глобальних проблем сучасності, динаміку їх взаємодії і взаємообумовленість, в якій вони знаходяться.
5. Результатом цілісного бачення природно-історичного процесу і діалектичного підходу до його тлумачення є можливість більш чіткої орієнтації в стрімко зростаючому потоці інформації по глобальних проблемах сучасності.

І, нарешті, ще однією важливою методологічною функцією філософії є розробка цілого ряду категорій, що мають безпосередній зв'язок з сучасними актуальними проблемами людства і які відіграють велику роль в осмисленні і розумінні об'єктивних тенденцій світового розвитку[4].

Забезпечити виживання людства і подальший соціально-економічний розвиток земної цивілізації – це значить знайти провідні шляхи та засоби вирішення глобальних проблем. Для їх вирішення потрібні нові підходи і практичні заходи, які б виходили із цілісності світу, необхідності співробітництва в планетарному масштабі. А це означає, що людство має прийняти нове мислення, нове відношення до буття, усвідомити важливість негайного вирішення глобальних проблем, включаючи розробку системи ефективних міжнародних процедур і механізмів, здатних забезпечити збереження і розвиток людської цивілізації в цілому.

Висновки: Глобальні проблеми сучасності – це сукупність життєво важливих проблем людства, від вирішення яких залежить подальший соціальний прогрес; глобальними проблемами прийнято називати такі проблеми, які мають загальнолюдський характер і зачіпають інтереси не тільки всього людства, але і окремих людей практично будь-якій точці планети. Вони виступають як об'єктивний фактор світового економічного і соціального розвитку, здійснюють істотний вплив на розвиток окремих країн і регіонів, а їх вирішення передбачає об'єднання зусиль всіх людей планети, різних держав і організацій на міжнародному рівні.

Багато мислителів на різних мовах і по різному формулюючи, висловлюють єдину думку про те, що глобальні проблеми з'явилися, через перетворюючу і масштабну діяльність людини, котра, корінно змінюючи навколишнє довкілля, природу, суспільство і власне Буття, не змогла адекватно змінити себе, свою поведінку, уявлення, образ мислення, ідеали, цінності, виробити і втілити нові закони свого Буття.

Глобальні проблеми сучасності складають зміст сучасної кризи світової цивілізації, створюють загрозу нормальному розвитку і навіть самому існуванню всіх країн світу і потребують для відвернення цих катастрофічних наслідків їх спільних зусиль, тобто мають всеохоплюючий, планетарний, глобальний характер. Однією з найважливіших передумов інтеграції, філософсько-політичних, природничих і техніко-економічних знань для розв'язання глобальних проблем сучасності є докорінна зміна парадигми політики: відхід всіх країн світу від конфліктної, конфронтаційної орієнтації, перехід до глобального конструктивного співробітництва на засадах визнання пріоритету загальнолюдських цінностей, спільний пошук найефективніших шляхів формування глобального.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Південноукраїнські наукові студії»

Філософи різних шкіл, різних позицій, у різні часи в минулому і сьогодні намагаються віднайти витoki глобальних проблем сучасності у розбіжностях, що виникають у соціально-природній взаємодії, суспільному і цивілізаційному розвитку, людській діяльності і свідомості. Одні бачать джерело глобальних проблем у стрімкому науково-технічному прогресі й технічній цивілізації, що викривляє відносини людини й природи і сформує споживацький, марнотратний, егостичний спосіб життя людини. Інші – пов'язують виникнення глобальних проблем з руйнівними властивостями самої людини, а саме з її природною агресивністю, прагненням до безперервного збагачення, безмежного споживання, відсутністю усвідомлених загальних цілей. Треті – спираються на приватно-власницькі суспільні відносини, які ведуть до загострення соціально-економічного, політичного, ідеологічного розділу суспільства, в результаті чого і відбувається суперечливе, спотворене відношення людей до навколишнього і один до одного.

Вже найближчі роки для майбутнього людства можуть стати вирішальними. Це залежить від того, чи вирішить співдружність націй найнагальніші глобальні проблеми (насамперед, екологічні), чи ні. І тоді може початися незворотні процеси в біосфері, що приведе до поступової загибелі цивілізації. На сьогодні вже є багато прикладів успішних спроб розв'язання чи принаймні часткового вирішення місцевих проявів глобальних проблем. Це впровадження обмежувальної демографічної політики у густозаселених країнах, активна природоохоронна діяльність, втілення національних програм ресурсо- та енергозбереження, екологічної безпеки.

Література:

1. Антология мировой философии: Античность. – Мн.: Харвест, М.: ООО Издательство АСТ, 2001.
2. Ницше Ф. О пользе и вреде истории для жизни / Ф. Ницше [пер. с нем. Я. Бермана] // Сочинения в 2 т. Т. 1. – М.: Мысль, 1996.
3. Філософія глобальних проблем сучасності: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / [Кол. авторів; за наук. ред. Арістової А. В.; упорядн. словн. Волобуєва С. В.]. – К.: НТУ, 2016. – 184 с.
4. <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/5305/1/РОЛЬ%20ФІЛОСОФІЇ%20В%20ОСМИ%20СЛЕННІ%20ГЛОБА%25D.pdf>
5. <https://sites.google.com/site/kuliktexts/home/knigi-a-kulika/filosofia/so/gl>
6. <http://biblio.umsp.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2117/1/УКРАЇНА%20В%20КОНТЕКСТІ%20ГЛОБАЛЬНИХ%20ПРОБЛЕМ%20СУЧАСНОЇ%20ЦИВІЛІЗАЦІЇ.pdf>

Гахраманова А.А. студентка факультета начального обучения,
Научный руководитель: проф. Петинова О. Б.,
Университет Ушинского,
г. Одесса, Украина

МИФОЛОГИЯ И ФИЛОСОФИЯ: ГРАНИ ВЗАИМОСВЯЗИ И ПЕРЕСЕЧЕНИЯ

Миф и мифическое сознание в современной культуре являются предметом обсуждения в широком круге академических дисциплин. Миф – это создание воображения коллективной, общенародной или индивидуальной фантазии, отражающее действительность